

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.6.6.2023

Pani Agata Sulińska
Dyrektor
Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki
Zdrowotnej w Szadku
ul. Piotrkowska 25, 98-240 Szadek

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/510 – Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Szadku, ul. Piotrkowska 25, 98-240 Szadek (zw. dalej: SPZOZ lub SPZOZ w Szadku).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Agata Sulińska – Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Szadku powołana w dniu 1 maja 2005 r. (akta kontroli, str.: 2-3)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od niego. 2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Marek Tarnawski – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/167/2023 z 27 listopada 2023 r. (akta kontroli, str.: 1)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

SPZOZ w Szadku zgodnie z corocznie ogłaszanymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego programami szczepień ochronnych dokonywał szczepień dzieci i młodzieży stosując się do określonych w ww. programach rodzajów szczepień, uwzględniając wiek szczepionych dzieci i młodzieży. Rodzice/opiekunowie dzieci byli informowani o terminach obowiązkowych szczepień telefonicznie oraz listownie. Przekazywano im także informacje o korzyściach płynących ze stosowania obowiązkowych i nieobowiązkowych szczepień oraz o potencjalnych konsekwencjach ich niewykonania. W przypadkach niezgłaszania się rodziców/opiekunów ze swoimi dziećmi na obowiązkowe szczepienia, przychodnia informowała o tym fakcie Państwową Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Zduńskiej Woli (dalej: PPSSE). Szczepienia wykonywała pielęgniarka posiadająca stosowne przeszkolenie w zakresie wykonywania szczepień.

Dokumentacja medyczna była prowadzona ręcznie i przy wykorzystaniu programów komputerowych. Do kart uodpornień dzieci i młodzieży, będących składnikiem dokumentacji medycznej, w celu określenia nr serii i nazw szczepionek wykorzystywano naklejki dostarczane przez producentów szczepionek, co było niezgodne z obowiązującym wówczas rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych³ (dalej: Rozporządzenie w/s szczepień). Do ww. kart nie wpisywano również numeru pesel szczepionych dzieci. Oprócz wyżej wskazanych przypadków dokumentacja medyczna była prowadzona prawidłowo. SPZOZ sporządzał i przekazywał do PPSSE kwartalne i roczne sprawozdania ze szczepień. W sprawozdaniach kwartalnych ze szczepień nie przekazywał wykazu osób uchylających się od szczepień, a w jednym przypadku nie wskazał ich liczby.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od niego.

Opis stanu faktycznego

1.1. W SPZOZ w Szadku na dzień 31 grudnia w latach 2021-2023 liczba dzieci zobowiązanych do wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych wynosiła odpowiednio 1.356; 1.671 i 1.523⁴. W każdym z wymienionych lat liczba zaszczepionych dzieci wynosiła odpowiednio 1.027; 1.071 i 978. Pozostałym dzieciom w liczbie odpowiednio 329, 600 i 545 szczepienia zostały odroczone ze względu na uzasadnione przeciwwskazania zdrowotne⁵. W badanym okresie liczba

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2172, ze zm.

⁴ Liczba dzieci do zaszczepienia w SPZOZ. Przypadki dzieci, których rodzice nie wyrazili zgody na wykonanie szczepień ochronnych w ciągu 24h od urodzenia na szpitalnych oddziałach położniczych zostały opisane w pkt. 1.2 wystąpienia.

⁵ Osoby te były zaszczepione w innych terminach po ustąpieniu przeciwwskazań.

zaszczepionych dzieci z użyciem szczepionki wysoko skojarzonej⁶ wyniosła odpowiednio: 270; 176 i 65.

(akta kontroli, str.: 33-37)

1.2. Wykonywanie szczepień ochronnych w SPZOZ było poprzedzane badaniami kwalifikacyjnymi w celu wykluczenia ewentualnej choroby lub infekcji, która uniemożliwiłaby wykonanie szczepienia w danym dniu lub spowodowała odroczenie go w czasie. Badania te wykonywane były z zachowaniem zasad określonych w § 7 rozporządzeni w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Badania kwalifikacyjne wykonywane były przez lekarza specjalistę w dziedzinie medycyny rodzinnej i pediatrii posiadającego wiedzę z zakresu szczepień ochronnych, przeciwskażeń do szczepień, a także odczynów poszczepiennych oraz zasad prowadzenia dokumentacji. Badanie pediatryczne polegało na ogólnym badaniu osłuchowym, pomiarze temperatury. Przeprowadzany był również wywiad o samopoczuciu dziecka, ewentualnych kontaktach z osobami chorymi na choroby zakaźne lub przebytych przez dzieci chorobach w okresie szczepień. Wyznaczaniem dzieci do szczepień w SPZOZ w Szadku zajmowała się pielęgniarka posiadająca kwalifikacje do wykonywania szczepień. Szczepienia ochronne w SPZOZ były wykonywane przez dyplomowaną pielęgniarkę posiadającą doświadczenie i kwalifikacje w zakresie wykonywania szczepień⁷.

(akta kontroli, str.: 7-15; 27-32; 284)

Kontrola dokumentacji dotyczącej wykonanych w SPZOZ w Szadku szczepień ochronnych⁸ wykazała, że stosownie do postanowień wskazanych w załączniku nr 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 listopada 2019 r.⁹: w dokumentacji medycznej odnotowywany był fakt poinformowania opiekunów prawnych dziecka o obowiązku poddania się szczepieniu. Zgodnie z przyjętą w SPZOZ praktyką, rodzice i opiekunowie prawni dzieci byli powiadamiani o wyznaczonym terminie szczepienia telefonicznie, pocztą w formie wezwania na stawienie się na szczepienie lub osobiście w sytuacjach, gdy dwa wcześniejsze powiadomienia nie dały rezultatu. Działający w przychodni system komputerowy¹⁰ prowadzenia dokumentacji medycznej pozwalał na zawiadamianie rodziców w odpowiednim terminie o zbliżającym się obowiązku zaszczepienia dziecka.

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia w/s szczepień ochronnych badane karty uodpornienia uzupełnione były czytelnym pismem odręcznym. Wszystkie wymagane rubryki karty były wypełnione, w tym wskazano: rodzaj szczepionki z datą i godziną zaszczepienia; miejsce podania szczepionki; nazwę i numer seryjny szczepionki oraz podpis i pieczęć osoby wykonującej szczepienie. W Karcie odnotowano również imię i nazwisko osoby sprawującej prawną pieczęć nad osobą niepełnoletnią wraz z jej

⁶ DTaP-IPV-Hib lub DTaP-IPV-Hib-WZWB.

⁷ Uczestniczenie w szkoleniach w zakresie szczepień ochronnych - organizator: 1) Klinika Immunologii Instytutu „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka” w dniach 24.04.2009 r. i 26.04.2013 r. 2) Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych w dniu 4.06.2009 r. 3) Centrum Edukacji Akademia Zdrowia – Kurs specjalistyczny w zakresie szczepień ochronnych w dniach 12.03-24.04.2007 r. Tytuł pielęgniarki roku 2023 w powiecie zduńskowolskim.

⁸ Badaniem objęto próbę spraw w każdym z lat objętych kontrolą (łącznie 160 spraw) w tym dokumentację dzieci które odpowiednio:

- w 2021 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi według Programu Szczepień Ochronnych w drugim roku życia (50 kart uodpornienia),
- w 2022 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi według Programu Szczepień Ochronnych w szóstym i w 10. roku życia (50 kart uodpornienia),
- w 2023 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi według Programu Szczepień Ochronnych w 14. i 19. roku życia (60 kart uodpornienia po 30 z każdego rocznika).

⁹ Rozporządzenie w sprawie zakresu zadań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2019 r.; poz. 2335)

¹⁰ System M-Medica.

adresem i numerem telefonu. W karcie nie odnotowywano numeru pesel dziecka (nr pesel był podany jedynie w 5 kartach na 160 zbadanych). W 49 kartach stwierdzono umieszczenie naklejki z nazwą, serią i numerem szczepionki. (Szerzej opisane w sekcji *Stwierdzonych nieprawidłowości*).

Szczepienia były wykonywane przez pielęgniarkę SPZOZ w Szadku. W SPZOZ w Szadku pielęgniarka odpowiedzialna za wykonywanie szczepień obowiązkowych prowadziła poza kartami uodpornienia indywidualny (dla każdego dziecka) rejestr wykonywanych szczepień, w którym odnotowywane było wykonywane badanie profilaktyczne dziecka, rodzaj podawanej szczepionki i dawka. Pod informacją znajdował się podpis i pieczęć lekarza pediatry wykonującego badanie kwalifikacyjne oraz data i podpis rodzica z adnotacją o wyrażeniu zgody na szczepienie po zapoznaniu się z kalendarzem szczepień obowiązkowych i zalecanych oraz niepożądanych odczynach poszczepiennych. W rejestrze odnotowane były również dane dziecka w tym data urodzenia i pesel oraz dane kontaktowe do rodziców dziecka w tym adres i numery telefonu.

W odniesieniu do badania próby kart uodpornienia sprawdzono prowadzoną dokumentację medyczną zaszczepionych dzieci w zakresie przeprowadzonych badań kwalifikacyjnych do szczepienia. Karty pacjenta prowadzone były w SPZOZ w Szadku w systemie komputerowym M-Medica. W systemie odnotowywana była wizyta pacjenta na potrzeby kwalifikacji do zaszczepienia (*rozpoznanie Z27- potrzeba szczepień kwalifikacyjnych*). W karcie wpisywane było badanie fizykalne (badanie ogólne osłuchowe, zmian skórnych, badanie gardła i badanie brzucha dziecka). W rubryce *wywiad – dot. stanu zdrowia dziecka* – wpisywane były informacje uzyskane od opiekuna prawnego dziecka. W karcie wpisywane były również informacje kto zgłosił się z dzieckiem do szczepienia. W rubryce *ryzyka i wywiady* wpisywane były informacje o np. alergiach. Program zawierał również zakładkę „*szczepienia:*” gdzie wpisywane były wszystkie wykonane szczepienia ze wskazaniem rodzaju szczepienia, numerem dawki, datą wykonania, numerem procedury medycznej. W systemie odnotowana była również nazwa i numer seryjny podanej szczepionki oraz jej termin ważności. W Systemie odnotowywano również informację, że opiekun prawny dziecka został poinformowany o obowiązku poddania się szczepieniu. Wszystkie wpisy badań kwalifikacyjnych były dokonywane przez lekarza SPZOZ.

(akta kontroli, str.: 189-195; 284-310)

W SPZOZ w Szadku wystąpiły trzy przypadki rodziców dzieci, którzy pomimo ich powiadomienia przez przychodnię o obowiązku szczepień ich dzieci, nie zgłosili się do przychodni w wyznaczonym terminie w celu zaszczepienia¹¹. SPZOZ przesłał do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego dwa zgłoszenia o niewykonaniu szczepień ochronnych¹², a w trzecim przypadku¹³ przygotował zgłoszenie wraz z formularzem brakujących szczepień i adnotacją lekarza o braku przeciwwskazań do zaszczepienia. Jak wyjaśniła Dyrektor SPZOZ ww. zgłoszenie zostanie przesłane w najbliższym czasie. SPZOZ w zgłoszeniach przekazanych do PPIS wykazywał dane rodziców dziecka w tym adres zamieszkania, numery pesel. W zgłoszeniach

¹¹ Trzy przypadki tzw. „pustych kart szczepień”, które zostały przekazane do SPZOZ przez szpitalny oddział położniczy zgodnie z dyspozycją rodziców dzieci.

¹² Dotyczy rodzeństwa z rocznika 2017 i 2020

¹³ Dotyczy dziecka z urodzonego w lipcu 2022. Rodzice dziecka w szpitalnym oddziale położniczym złożyli oświadczenie świadomej odmowy szczepienia ochronnego ze względu na wiek dziecka. SPZOZ powiadamiał rodziców dziecka o obowiązku zaszczepienia 9, 18 i 29.09.2022 r. oraz 3.01; 14.02; 14.03; 11.04; 6.06; 11.07, 15.08; 3.10 i 12.12. – 2023 r.

wymieniono brakujące szczepienia obowiązkowe. Informowano również o podjętych działaniach zapobiegawczych w tym wezwaniach telefonicznych i listownych kierowanych do rodziców dziecka w celu przypomnienia o terminie szczepień. Lekarz prowadzący dzieci nie stwierdził przeciwwskazań do szczepienia. Jako przyczynę odmowy szczepienia rodzice wskazali na zbyt wczesny wiek dziecka. Rodzice dzieci złożyli w SPZOZ – „Oświadczenie ws. świadomej zgody na szczepienia” w którym wskazali przeciwwskazania producentów poszczególnych wymaganych szczepionek do ich podawania dzieciom jak również inne znane sobie informacje o negatywnych skutkach zaszczepienia. Rodzice wnieśli również m.in. o dodatkowe badanie kwalifikacyjne dziecka do zaszczepienia, udostępnienia badań bezpieczeństwa dla każdej ze szczepionek oraz charakterystyki produktu leczniczego, udostępnienie szczepionek pojedynczych niezawierających związków glinu i rtęci oraz zanieczyszczeń fizycznych i biologicznych oraz tzw. szczepionek etycznych.

(akta kontroli, str.: 196-198; 201-283; 327-328)

W latach 2021-2023 w SPZOZ w Szadku nie wystawiono skierowań do Poradni Pediatricznej Szczepień dla dzieci z grup ryzyka.

(akta kontroli, str.: 7-8)

1.3. SPZOZ sporządzał roczne sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54 za lata 2021-2023 i terminowo przysyłał je drogą elektroniczną do Państwowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zduńskiej Woli¹⁴ (PSSE). Zgodnie z § 13 i § 14 *rozporządzenia w/s szczepień* sporządzał i przekazywał terminowo do PSSE sprawozdania kwartalne obejmujące liczbę kart uodpornienia znajdujących się w jednostce oraz liczbę przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych według ilości wykorzystanych szczepionek w sprawozdanym okresie¹⁵. W sprawozdaniach wskazywano informacje o osobach uchylających się od obowiązkowych szczepień. Sprawozdania roczne były wypełniane elektronicznie, a sprawozdania kwartalne pismem odręcznym. Prowadzona w sposób elektroniczny dokumentacja medyczna pozwalała na sporządzanie ww. sprawozdań zgodnie ze stanem faktycznym. Dyrektor SPZOZ wyjaśniła ponadto, że dane źródłowe do sprawozdań pozyskuje się również z tzw. „zeszytu przychodu i rozchodu szczepionek” oraz ilości kart uodpornienia.

Przychodnia wykazała¹⁶ dwie osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych w sprawozdaniach za wszystkie kwartały 2021 i dwa kwartały 2022 r.; cztery osoby w sprawozdaniach za trzeci i czwarty kwartał 2022 r.; dwie osoby za drugi kwartał 2023 r.¹⁷ i trzy osoby za trzeci kwartał 2023 r. SPZOZ nie otrzymał żadnych wytycznych w zakresie sposobu podawania informacji w sprawozdaniach dotyczących realizowanych szczepień ochronnych.¹⁸

¹⁴ Sprawozdania przesłane odpowiednio za 2021 r. w dniu 17 stycznia 2022 r.; za 2022 r. w dniu 16 stycznia 2023 r. i za 2023 r. w dniu 8 stycznia 2024 r.

¹⁵ Sprawozdania kwartalne przesyłane odpowiednio za 2023 r.: IV kwartał – 2 stycznia 2024 r.; III kwartał – 3 października 2023 r.; II kwartał – 4 lipca 2023 r. i I kwartał – 3 kwietnia 2023 r.; za 2022 r.: IV kwartał – 2 stycznia 2023 r.; III kwartał – 5 października 2022 r. II kwartał – 5 lipca 2022 r. i I kwartał – 6 kwietnia 2022 r. za 2021 r.: IV kwartał – 4 stycznia 2022 r.; III kwartał – 1 października 2021 r.; II kwartał – 6 lipca 2021 r. i I kwartał – 6 kwietnia 2021 r.

¹⁶ SPZOZ w sprawozdaniach kwartalnych z obowiązkowych szczepień ochronnych w dziale 2 – „osoby uchylające się od obowiązku szczepień” wykazywał liczbę dzieci uchylających się od szczepień i są one wykazywane w sprawozdaniach do czasu wznowienia szczepień.

¹⁷ Rodzice jednego z dzieci przenieśli kartę szczepień do innego POZ a rodzice drugiego dziecka wznowili szczepienia.

¹⁸ SPZOZ nie sporządzał sprawozdania wg wzoru: „Sprawozdanie roczne PPIS o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych oraz o działaniach podejmowanych przez organy PPIS w celu egzekwowania jego wykonania przez osoby uchylające się”.

Do sprawozdań nie była dołączona imienna lista osób uchylających się od szczepień. (Szerzej w sekcji stwierdzonych nieprawidłowości).

(akta kontroli str.: 38-124; 201-203; 205; 311-312)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości

- 1) Badanie próby dokumentacji wykonanych w SPZOZ w Szadku szczepień ochronnych wykazało, że w 49 przypadkach¹⁹ w kartach uodpornienia pacjenta umieszczane były naklejki ze wskazaniem nazwy i numeru seryjnego podanej szczepionki jako potwierdzenie wykonania obowiązkowego szczepienia ochronnego. Zgodnie z obowiązującym w okresie objętym kontrolą § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień wpisów w karcie uodpornienia powinno dokonywać się czytelnym pismem odręcznym w odpowiednich częściach dokumentu, bezpośrednio po wykonaniu lub niewykonaniu szczepienia ochronnego. Przepisy nie przewidywały rozwiązania pozwalającego na umieszczaniu w karcie uodpornienia naklejki z numerem serii szczepionki, takie rozwiązanie bowiem nie zabezpieczało dokumentacji przed nieuprawnioną modyfikacją. W kartach uodpornienia nie był odnotowywany numer pesel dziecka²⁰.

Dyrektor SPZOZ wyjaśniła, że: „(...) Niektóre ze szczepionek posiadają naklejkę z nazwą i numerem seryjnym szczepionki, które umożliwiają wklejenie i udokumentowanie wykonanego szczepienia. (...) Dlatego nadmieniam, iż wklejanie tych naklejek podyktowane było tym aby szybciej dokonywać wpisu wykonanego szczepienia.” W odniesieniu do braku wpisywania numeru pesel do kart uodpornienia Pani Dyrektor wyjaśniła, że było to wynikiem przeoczenia.

(akta kontroli, str.: 201-203; 205; 284-311)

- 2) Do przekazywanych do PSSE sprawozdań kwartalnych SPZOZ w Szadku nie dołączał imiennych wykazów osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, co było sprzeczne z § 13 rozporządzenia w/s szczepień, określającym wzór takiego sprawozdania. Ponadto w sprawozdaniu z wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych za I kwartał 2023 r. nie została wykazana liczba osób uchylających się od szczepień²¹.

Dyrektor SPZOZ wyjaśniła, że w sprawozdaniach kwartalnych przekazywanych do stacji sanitarno-epidemiologicznej wpisywana była liczba dzieci uchylających się od szczepień. Przychodnia nie wskazywała imiennych list osób uchylających się od szczepienia, gdyż dane te są zgłaszane wcześniej na drukach „osób uchylających się od szczepienia”.²² Odnośnie braku wykazania liczby osób uchylających się od szczepień w sprawozdaniu za I kwartał 2023 r. Pani Dyrektor wyjaśniła, że było to efektem przeoczenia.

(akta kontroli, str.: 38-124; 201-203; 205; 311-312)

OCENA CZĄSTKOWA

W SPZOZ w Szadku, obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży wykonywała przeszkolona w zakresie szczepień pielęgniarka. Szczepienia wykonywane były zgodnie z programami szczepień ogłaszanych corocznie przez

¹⁹ Na 160 zbadanych kart uodpornienia.

²⁰ Nr pesel był podany w pięciu kartach na 160 zbadanych kart.

²¹ Dwoje dzieci.

²² Dwa druki zgłoszenia do PSSE rodziców uchylających się od szczepień rodzeństwa (córkę z 2020 r. i syna z 2017 r.) ze wskazaniem danych osobowych rodziców i dziecka, wykazu brakujących szczepień, podjętych działaniach informacyjnych przez SPZOZ, opinii lekarskiej w zakresie zdolności do szczepienia oraz wskazanie przyczyny odmowy zaszczepienia przez rodziców.

Głównego Inspektora Sanitarnego. Rodzice dzieci i młodzieży byli informowani o planowanych terminach szczepień. W sytuacjach niezgłaszania się rodziców z dziećmi na szczepienia przychodnia informowała o tych przypadkach PPSSE wysyłając stosowne pismo. Przed wykonaniem szczepień lekarze zatrudnieni w przychodni dokonywali kwalifikacji dzieci i młodzieży do szczepienia.

Dokumentacja medyczna była prowadzona zgodnie z przepisami za wyjątkiem kart uodpornienia dzieci, gdzie zamiast wpisywania ręcznie nr serii i nazwy szczepionek wykorzystywano naklejki zawierające te informacje. Do ww. kart nie wpisywano numerów pesel zaszczepianych dzieci

SPZOZ sporządzał i przekazywał do PPSSE kwartalne i roczne sprawozdania ze szczepień. W sprawozdaniach kwartalnych ze szczepień nie przekazywał wykazu osób uchylających się od szczepień, a w jednym przypadku nie wskazał ich liczby.

OBSZAR

2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży.

Opis stanu faktycznego

2.1. Dyrektor SPZOZ w Szadku wyjaśniła, że: „Pracownicy POZ-u podejmują szeroką profilaktykę dotyczącą szczepień ochronnych mającą na celu przedstawienie korzyści ze szczepień dzieci i młodzieży (zmniejszenie zachorowań na poszczególne choroby zakaźne m.in. polio, świnkę, różyczkę, odrę, krztusiec itp.). Pierwsze informacje dotyczące ważności szczepień ochronnych odbywają się już na pierwszej wizycie położnej w domu dziecka, która omawia z rodzicami ww. kwestie. Kolejne informacje na temat szczepień i jego kalendarza oraz zagadnień dotyczących konsekwencji niezaszczepienia dzieci omawiane są podczas pierwszej wizyty patronażowej lekarskiej dziecka w POZ-cie. Powtórna informacja przekazywana jest w trakcie telefonicznego wezwania rodzica bądź opiekuna prawnego wraz z dzieckiem na pierwsze szczepienie ale także w czasie kwalifikacji lekarskiej prowadzonej przed każdym szczepieniem. Ponadto w poczekalni przed gabinetem lekarskim zawieszono są plakaty informujące o kalendarzu szczepień, kącik edukacyjny zaopatrzonej jest w ulotki omawiające poszczególne szczepienia i skutki niezaszczepienia dzieci.”²³ SPZOZ w okresie objętym kontrolą nie realizował programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży²⁴.

(akta kontroli, str.: 7-10; 284; 313-315)

2.2. Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zduńskiej Woli przeprowadzał²⁵ w SP ZOZ w Szadku kontrole w zakresie szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży, bieżącego nadzoru sanitarnego nad warunkami higieniczno-sanitarnymi jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia w których udzielane są świadczenia zdrowotne. Ponadto podczas kontroli w dniu 7 lipca 2022 r. na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego kontrolą objęto również system informowania pacjentów o zbliżającym się terminie

²³ Podejmowane przez SPZOZ w Szadku działania profilaktyczne w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych zostały potwierdzone w badaniu próby dokumentacji medycznej oraz wykonanych oględzinach punktu szczepień.

²⁴ SPZOZ uczestniczył w akcjach profilaktycznych i programach profilaktyki zdrowotnej HPV (rak szyjki macicy) dla rocznika 2010 i 2011. W 2021 r. SPZOZ realizował program szczepień dzieci i młodzieży przeciwko Covid-19.

²⁵ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w okresie objętym kontrolą NIK zrealizowała w SP ZOZ w Szadku sześć kontroli w dniach: 13 września 2021 r; 30 czerwca 2022 r; 7 września 2022 r; 30 stycznia 2023 r; 2 czerwca 2023 r. 20 października 2023 r.

szczepień kalendarzowych, system zamawiania szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej, stosowany system przechowywania szczepionek w tym procedury monitorowania i utylizacji szczepionek dla których upłynął termin ważności. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości ww. zakresie.

(akta kontroli, str.: 125-160)

2.3. W SPZOZ w Szadku w okresie objętym kontrolą działał Punkt szczepień. Oględziny punktu wykazały, że na ścianach poczekalni rozwieszono plakaty i informacje dot. m.in. harmonogramu szczepień ochronnych u dzieci do drugiego roku życia, informacje o objawach najczęściej występujących chorób zakaźnych u dzieci jak ospa wietrzna, odra, różyczka czy trzypniówka, jakie pytania zadać lekarzowi w sprawie szczepień. W przedsionku przychodni wywieszona była tablica informacyjna ze wskazaniem danych pielęgniarki odpowiedzialnej za wykonywanie szczepień oraz godzinami pracy. Przy schodach na piętro poradni umieszczona była druga tablica informacyjna ze wskazaniem punktu szczepień.

(akta kontroli, str.:313-315)

Przeprowadzona, w trakcie kontroli, wśród rodziców dzieci anonimowa ankieta²⁶ wykazała, że wszyscy ankietowani posiadali wiedzę na temat obowiązkowych szczepień ochronnych, w tym informacje na ten temat w sześciu przypadkach pochodziły od lekarza rodzinnego, w czterech przypadkach od lekarza i z ulotek i plakatów w przychodni (w tym jednym przypadku dodatkowo wykształcenie medyczne) oraz w jednym przypadku wiedza zaczerpnięta z książek i podręczników. Wszystkie ankietowane osoby zadeklarowały, że nie odmówiłyby zaszczepienia swojego dziecka. Trzy osoby nie chciały rozszerzenia katalogu bezpłatnych szczepień ochronnych a pozostałe osiem osób były za rozszerzeniem tego katalogu m.in. o szczepienia przeciwko rakowi szyjki macicy, pneumokokom i meningokokom. Pięciu na jedenastu ankietowanych podjęło by inicjatywę wprowadzenia rozszerzonego zakresu obowiązkowych szczepień.

(akta kontroli, str.: 316-326)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą w przychodni prowadzono działania oświatowe, których przedmiotem były obowiązkowe szczepienia ochronne, a także inne nieobowiązkowe szczepienia. Działania oświatowe prowadzone były w formie ustnie przekazywanej informacji oraz w formie dostępnych w gabinetach lekarskich ulotek i plakatów rozwieszonych na drzwiach do gabinetów lekarskich i na tablicy ogłoszeń.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Przekazywać do Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej informacje o osobach uchylających się od wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

²⁶ Wypełniono jedenaście ankiet.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 27. marca 2024 r.

Kontroler
Marek Tarnawski
Doradca techniczny.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis